

Het Nieuws Huis, een winkel onder de winkels

Een klein Drents dorp met minder dan 3000 inwoners. Kerkelijk is er een gereformeerde kerk en een hervormde gemeente binnen de Protestantse Kerk in Nederland. Beide gemeenten zijn ongeveer even groot qua ledenaantal (ongeveer 550 leden per kerkgemeenschap). Er is bewust voor gekozen om twee gemeenten te laten bestaan, met een eigen profiel. Hierdoor kunnen mensen zelf kiezen bij welke vorm van geloofsbeleving en kerk-zijn zij zich thuis voelen. Het dorp is een toeristisch dorp dat zich een groot deel van het jaar in belangstelling vanuit heel Nederland mag verheugen.

Een gemeentelid vanuit de gereformeerde kerk heeft een initiatief ontwikkeld om een Nieuws Huis te beginnen. De doelstelling is om een inloophuis te hebben waar je terecht kunt voor een goed gesprek en een luisterend oor onder het genot van een bakje koffie of thee. De combinatie met het verkopen van boeken, cd's en andere christelijke artikelen maakt dat de drempel heel laag wordt. De toonbank is een soort tafel met stoelen erom heen, waar je koffie/thee aangeboden krijgt. Van daar uit kan het geloofsgesprek op gang komen.

Er is gekozen voor een stichtingsvorm om niet gelieerd te worden aan één kerk maar juist interkerkelijk te zijn. Er wordt wel doorverwezen naar de kerk. Het Nieuws Huis is van dinsdag tot en met zaterdag open van 10.00-16.30 uur en van 1 april t/m 1 oktober

ook op maandag van 13.00-16.30 uur. Er wordt uitsluitend gewerkt met vrijwilligers.

Naast de winkel is er een cursus aangeboden over occultisme. Deze cursus is bewust in het dorps huis gehouden en mocht rekenen op grote belangstelling. Tevens wordt er vier maandagen op de zomermarkt/braderie gestaan met boeken en worden er rozen uitgedeeld met een kaartje eraan met een bijbeltekst en een uitnodiging om naar het Nieuws Huis te komen. Het geloofsgesprek wordt ook op die manier aangegaan.

‘Een roos die uit begint te komen’

Het blijkt dat er belangstelling is. Mensen lopen binnen en komen met allerlei verhalen over de toonbank. Er ontstaan contacten met toeristen, maar ook met mensen uit de regio en het eigen dorp. Mensen die heel gelovig zijn en mensen die heel zoekend zijn. Vanuit het Nieuws Huis is er belangstelling en worden er naast het gesprek boeken of cd's aangereikt om verder inhoud te geven aan het geloof of doorverwezen naar een Alpha-cursus, kerkdienst enzovoort.

Wat gebeurt er concreet of wordt er gehoord?

- Op de markt geeft een vrouw een jaar later aan dat ze het kaartje van de roos nog steeds heeft in het randje van haar spiegel en er dagelijks naar kijkt.
- Een andere vrouw krijgt een roos. Kijkend naar die roos, zegt ze: 'Ik voel mij als die roos die uit begint te komen.' Ze deelt veel.

Spontaan vraagt ze: ‘Wil je voor me bidden? Terwijl de markt volop aan de gang wordt er voor haar gebeden.

- Een jongen komt de winkel binnen. Capuchon over zijn hoofd. Hij zoekt een boekje uit. Hij heeft geen geld. Hij krijgt het boekje. Een week later komt hij terug. Hij komt nu regelmatig en blijkt veel problemen te hebben en zoekt Gods liefde.
- Een vrouw komt het Nieuws Huis binnen. Het is iemand die niet naar de kerk wil, maar hier wel binnenstapt. Haar vader was overleden. Er wordt voor haar gebeden. Later wordt vernomen dat dit voor haar heel belangrijk is geweest.
- Er komen mensen spontaan vertellen wat het geloof voor hen betekent.
- Er komt een vrouw binnen die ernstig ziek is en steun zoekt door een boek te kopen. Ze kan haar verhaal even kwijt.

De belangstelling is groeiende.

Overwegingen en vragen

Na anderhalf jaar blijkt dat deze opzet perspectief naar voren toe geeft. Het doet ook veel met de vrijwilligers. Ze zien de nood van allerlei mensen enerzijds en horen anderzijds de vreugde die het geloof geeft aan mensen. Het inloophuis is door de opzet van een winkel voor iedereen interessant. Voor mensen zonder en met problemen, zonder en met geloof. Door in het toeristisch hoogseizoen zes dagen per week open te zijn, ben je als geloofsgemeenschap in plaats van twee uur opeens 45 uur per week beschikbaar. Bovendien ook nog eens op een manier die heel gastvrij en uitnodigend is. Gewoon in de hoofdstraat naast andere winkels.

De eerste stappen die gezet zijn vragen om meer bezinning en misschien ook verbreding van dit initiatief. Graag horen we daarom van een deskundige wat die hier verder over heeft te zeggen en misschien handreikingen kan doen om zo nog meer dienstbaar te zijn aan mensen in de concretisering en het delen van het goede nieuws van Jezus Christus. ◀

REACTIE

Het Nieuws Huis als kerkplek

Beste voorganger,

Bedankt voor je update over wat er in jouw dorp gebeurt. Het borrelt in heel Nederland van missionaire en diaconale initiatieven. Vaak is er hierbij veel aandacht voor de stedelijke initiatieven – alsof ‘het’ alleen gebeurt in steden. Ook in kleinere dorpen wordt veel aandacht aan innovatie geschonken, en alleen daarom is het al interessant om hierover te horen. Er zijn een aantal punten waar ik aandacht aan zou willen schenken. ▷

< ‘Das Geschenk’, 1935, Karl Otto Götz

Het is goed te horen dat het Nieuws Huis een samenwerking is tussen verschillende kerken. Projecten kunnen op deze manier een extensie zijn van het kerkelijke werk en de samenwerking tussen kerken ook concreet vorm geven. Let wel op dat de groep die achter dit project staat niet los of zelfs alleen komt te staan.

Er is de laatste tijd veel aandacht voor pionieren. Het lijkt mij dat jullie een mooi voorbeeld van pionieren vormen. Jullie zouden kunnen overwegen om aan te sluiten bij het pioniersprogramma van de Protestantse Kerk. Dan heb je toegang tot financiering en (misschien nog wel belangrijker) inhoudelijke ondersteuning.

Flexibele kerkplekken

Wat mij ook een goede insteek lijkt, is dat dit initiatief zorgt voor veel meer contactmomenten met de kerk. In de casusbeschrijving lees ik: 'Door in het toeristisch hoogseizoen zes dagen per week open te zijn ben je als geloofsgemeenschap in plaats van twee uur 45 uur per week beschikbaar.'

Wat jullie doen zou ik willen typeren als een 'kerkplek'. Dit is een term van Henk de Roest, die pleit voor een bredere kijk op wat kerk is. De kerk is niet de bijeenkomst van anderhalf uur op zondagochtend, maar de kerk is, in de woorden van De Roest, een 'configuratie van kerken en kerkjes, een netwerk van talloze soorten kerkplekken van verschillende signatuur'. De kerk vormt zich, aldus De Roest, 'telkens opnieuw in kerkplekken met een voorlopig karakter, waarbij gemeenten en parochies slechts één soort kerkplek zijn te midden van andere kerkplekken' (De Roest 2010, 150).

De aandacht voor kerkplekken past bij de veranderende rol van kerk en geloof in Nederland. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat mensen een andere verhouding krijgen tot de kerk, ook de mensen die naar de kerk gaan. Bijvoorbeeld uit ons onderzoek naar twintigers en dertigers (gepubliceerd in het rapport *Over berg en dal*, zie Van der Meulen 2014) blijkt dat jongeren niet langer (zoals wel bekend is) trouwe kerkgangers zijn, maar wel via projecten en lossere gemeenschappen betrokken blijven. Een van de auteurs van het rapport (Dorothee Berensen) merkt op dat twintigers niet de oude structuren volgen, maar wel dingen als saamhorigheid en relevantie belangrijk vinden. Gespreksgroepen waar de belangrijke thema's van het leven langs komen, zijn populair. Je zou dit een 'terug naar de kern'-beweging kunnen noemen. Het gaat hen niet om de vormen, maar om de diepere waarden die achter kerk-zijn zitten: wie ben je, waar wil je heen, welke rol speelt God in je leven? Voor deze generatie zijn flexibele kerkplekken dus belangrijk.

Je kunt deze 'terug naar de kern'-beweging ook terug zien in oudere generaties. Ik heb niet echt concrete cijfers, maar ik merk dat ook oudere generaties in deze tijden van secularisatie nadenken: waar gaat het eigenlijk allemaal om? Waarom proberen we alles in de kerk eigenlijk draaiende te houden? Jullie winkel kan een nieuwe, praktische uitwerking zijn van deze gedachten waar jong en oud, kerkelijk en niet-zo-kerkelijk zich thuis kunnen voelen.

Ruimte voor tweerichtingsverkeer?

In de manier waarop jullie over jullie kerkplek vertellen, proef ik echter wel iets wat lijkt op eenrichtingsverkeer. Zien jullie je initiatief als een manier om over God te vertellen of is er ook sprake van dat de doelgroep jullie zelf iets te brengen heeft? In missionaire initiatieven is het belangrijk om de mensen die je wilt bereiken niet als objecten te zien, maar als subjecten: mensen die hun eigenheid hebben en zelf daarvan ook geven. Het doel moet een wederkerige relatie zijn, en niet een relatie waarbij jullie alleen iets te brengen hebben. De manier waarop Jezus de 72 leerlingen uitzendt (Lukas 10:8-9) is een voorbeeld. Jezus vertelt de discipelen dat ze eerst om onderdak moeten vragen, de zieken genezen en dan pas hun boodschap mogen brengen. De volgorde is belangrijk. De discipelen zijn eerst te gast bij de ander. De gastheer heeft op die manier ook zelf iets te brengen, en is niet alleen een object van de boodschap, maar een subject in de 'missio Dei', de beweging van God naar de wereld.

Hier op voortbordurend kom ik tot de vraag op welke manier jullie initiatief gemeenschapsvormend is. Jullie kunnen het Nieuws Huis beschouwen als een service voor de dorpsbewoners. Dat is op zich waardevol. Maar het wordt spannender als er ook een gemeenschap ontstaat – hoe tijdelijk en flexibel ook. Een kerkplek is namelijk nooit een individueel gebeuren, maar een expressie van mensen die samen kerk-zijn vorm geven. De vraag is dan verder: wie nemen deel aan deze gemeenschap? Kunnen mensen die niet zo gelovig zijn zich ook deel weten van deze kerkplek? Is de winkel alleen een vehikel om mensen een boodschap te brengen, en hopen dat ze naar de kerk gaan, of gebeurt er meer?

Je zou kunnen overwegen of je een concrete missie kunt formuleren en mensen uitnodigen om deze missie mede vorm te geven. Je hoeft hier niet alleen trouwe kerkmensen voor uit te nodigen. Sterker nog, nodig niet zo actieve jongeren uit om mee te doen. Vraag mensen die niet betrokken zijn of ze jouw initiatief willen ondersteunen. Vraag eenzame mensen die wel een verzetje kunnen gebruiken, oudere mensen die wel in contact willen komen met jongeren, rijke mensen die veel te geven hebben. Zo creëer je een diverse gemeenschap die vorm kan geven aan de kerkplek en een natuurlijke rol kan spelen in het dagelijkse leven van mensen.

Veel sterkte, ik hoor graag hoe jullie verder gaan!
Marten van der Meulen

Marten (dr. M.) van der Meulen is docent
Godsdienstsociologie aan de Protestantse
Theologische Universiteit, vestiging Groningen.
mvandermeulen@pthu.nl

Literatuur

Roest, H.P. de (2010). *Een huis voor de ziel. Gedachten over de kerk voor binnen en buiten*. Zoetermeer: Meinema.
Van der Meulen, M. (2014). *Over berg en dal. Twintigers en dertigers in de Protestantse Kerk*. Groningen: PThU / CCC.